

Escassetat d'aigua, però també malbaratament

Catalunya no està preparada per a la sequera. Ho assegurava el president d'Aigües de Barcelona, Àngel Simón, fa uns quants dies, quan el subministrament d'aigua a l'àrea metropolitana de Barcelona ja s'havia convertit en la gran preocupació de polítics i tècnics. Segons Simón, el país no serà a punt per fer front a una situació de sequera com l'actual fins d'aquí a cinc o sis anys, perquè fa tres dècades que no s'inverteix en infraestructura pública per poder respondre immediatament a la falta de pluja.

Però potser la xarxa de distribució de l'aigua tampoc no és en condicions prou òptimes, si tenim en compte la quantitat de litres d'aigua que cada dia es perden a causa de fuites per avaries, errors de mesura, consums no mesurats i fins i tot frau. Les darreres dades de l'INE sobre aigua perduda a les xarxes de distribució, calculada com la diferència entre l'aigua subministrada a les xarxes i els consums mesurats, posen en evidència que alguna cosa falla, en la cadena de proveïment. I, sobretot, que l'escassetat d'aigua no és culpa únicament del ciutadà poc conscienciat que deixa l'aixeta oberta mentre s'ensabona a la dutxa.

L'aigua s'escola per la xarxa.

El 2005, a Catalunya es va perdre el 20,5% del total d'aigua subministrada, a les illes Balears la pèrdua va arribar al 25,3% i al cas del País Valencià es va disparar fins al 32%. Múrcia i Aragó, dos territoris que també es troben en conflicte permanent pels recursos hídrics, perden un 20% de l'aigua que distribueixen. Per contra, els territoris que registren menys pèrdua hídrica són Madrid, el País Basc, Ceuta i Melilla. En qualsevol cas, tots els experts admeten que la pèrdua zero en la distribució és impossible, i situen en el 5% el llindar acceptable per a reduir al màxim els déficits que es puguin deri-

Catalunya no té prou aigua per culpa, aparentment, del clima. Però en la distribució s'escola el 20% de l'aigua, que no arriba a la destinació. Hi ha diverses propostes per a dur aigua a Barcelona, des de transvasaments fins a vaixells i obertura de pous.

var de l'increment natural de consum urbà amb relació a la població. Encara més, a la capital catalana, per exemple, el consum total d'aigua potable per habitant va disminuir d'un 12,4% del 1999 al 2006. Barcelona és la cinquena ciutat d'Europa amb menys consum domèstic d'aigua, segons l'estudi "Urban Ecosysteme Europe", elaborat per Ambiente Italia sobre 31 ciutats europees.

Tot i la reducció en el consum d'aigua a les principals ciutats, la sequera continuada, l'estat dels embassaments sota mínims i la previsió de més mesos sense prou pluja van conduir a decretar, la setmana passada, l'estat d'excepcionalitat II del sistema Ter-Llobregat, que afecta més de 400 municipis de les demarcacions de Barcelona i Girona. Només es podrà utilitzar l'aigua potable per a ús domèstic, i se'n prohibeix l'ús per a regar jardins, omplir piscines o netejar vehicles amb mànega. És el pas previ a la situació d'emergència per déficit de volum embassat, que ja preveu talls d'aigua a les cases. Amb aquest escenari, el Departament de Me-

di Ambient i Habitatge informa tots els ajuntaments afectats de la situació perquè assegurin que es compleixen les restriccions, i alguns, com el de Barcelona, ja apliquen sancions econòmiques als ciutadans que vulnerin el decret.

D'on portem l'aigua? L'amenaça de restriccions feia mesos que era latent, i van aparèixer diverses propostes per aconseguir de proveir l'àrea metropolitana de Barcelona —que rep el subministrament bàsicament de les conques del Llobregat i del Ter— de l'aigua que la pluja no ha proporcionat.

La proposta més xocant és probablement la de transportar aigua amb vaixells cisterna d'uns altres territoris per injectar-la a la xarxa d'aigua potable de l'àrea metropolitana. L'origen més probable d'aquesta aigua és el riu Roine, des de Marsella; la planta desaladora de Carboneras, a Almeria; i les comarques del sud del Principat, en concret el Gaià i el Francolí. Agbar, que subministra aigua a un 90% de l'àrea metropolitana, ja ha signat precontractes amb empreses navals per si finalment s'hagués de transportar aigua. Aquests vaixells descarregarien al port de Barcelona el 12% del consum d'aigua de la regió metropolitana, i podrien començar-ne d'arribar durant el mes d'abril. Un 70% del consum d'aigua de l'àrea metropolitana prové d'aigües superficials i un 25%, dels embassaments, que presenten un nivell alarmant.

El Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya (EIC) considera que el transvasament del Roine seria una bona "solució permanent" per al déficit hídic de Catalunya, perquè les necessitats d'aigua del país representen "menys de l'1% de l'aigua que el Roine aboca a la mar". Els enginyers no descarten com a "mesura ràpida" la connexió de les conques de Tarragona i Barcelona, i assenyalen que les dessaladores són necessàries, però consumeixen molta energia.

El 2005, la sequera també va castigar Catalunya. Aleshores el govern català va decidir de dur aigua de les dessaladores del sud d'Espanya, però Aigües de Barcelona es decantava per utilitzar l'aigua sobrant del minitransvasament de l'Ebre. No hi havia acord, però fi-

nalment la pluja va tornar a garantir el subministrament d'aigua i la discussió va quedar arraconada. Ara, l'administració i Agbar ja treballen en una mesura més concreta, la recuperació de tretze pous que ja no s'explotaven i que podrien evitar restriccions en el consum de boca. El restabliment d'aquests pous podria cobrir un 20% de la demanda.

Els responsables de l'àrea metropolitana i d'Agbar també estudien amb més ajuntaments la possibilitat de recuperar aigua freàtica i potabilitzar-la a través de l'osmosi inversa. A aquestes mesures, s'hi ha d'afegir la propera construcció d'una gran canonada que subministrarà aigua residual depurada des de la planta del Prat als polígons Pratenc i de la Zona Franca. L'obra permetrà de reutilitzar un volum d'aigua equivalent a l'1,5% de la demanda per a usos industrials, agrícoles i ambientals, i també per al reg i la neteja urbans.

Canals de regants. D'una altra banda, els regants del canal d'Urgell s'ofereixen a vendre part de la concessió històrica dels regants (9.000 metres cúbics per hectàrea i any) a l'àrea metropolitana per pal·liar el dèficit de Barcelona, que és aproximadament de 150 hectòmetres anuals. "Aquí tenim aigua, i hem de ser seriosos i planejar

el transvasament de conques", assegura el president del Consell Comarcal del Pla d'Urgell i membre de la junta de govern del Canal d'Urgell, Joan Rané. Es refereix a la recuperació del projecte de portar aigua de la Noguera Pallaresa al Segre, des de Talarn a Oliana i Rialb, per compensar-ne les aportacions. Amb aquesta mesura haurien de regar 150.000 hectàrees de l'Urgell i el Segarra-Garrigues en pocs anys. A parer de Rané, el transvasament permetria d'alliberar part de la concessió que tenen els regants en canvi de recursos econòmics per a modernitzar la superfície regable.

Els regants del canal Segarra-Garrigues —que té una longitud de 84,7 km— han fet una proposta en el mateix sentit que els del canal d'Urgell, i ofereixen de vendre part del cabal a Barcelona en canvi de compensacions econòmiques per a finançar les obres d'ampliació de la xarxa a les Garrigues. Els regants consideren que, un cop satisfetes les seves necessitats, podrien derivar una part de les dotacions assignades, sempre que els signifiqués una reducció de l'import que cada regant ha de pagar en concepte de millora d'obres.

Girona vol repartir responsabilitats. El riu Ter també és al punt de

mira de Barcelona. Cada any s'envien 300 hectòmetres cúbics d'aigua d'aquest riu cap a l'àrea metropolitana, una generositat que comença a cansar els gironins. Fins al punt que la patronal de la petita i mitjana empresa, Pimec, de Girona treballa en un projecte que ja és a mans de l'Agència Catalana de l'Aigua per tal que Tarragona i Lleida també es responsabilitzin del subministrament d'aigua a Barcelona. Els empresaris proposen que l'aigua surti a parts iguals dels rius Ter, Segre i Ebre, i que, un cop utilitzada, es depuri i torni a les conques d'origen per mitjà de canonades, a fi que pugui ser reutilitzada per a l'agricultura. Pimec no ha calculat quant podria costar aquest sistema, però assegura que és més factible que el transvasament d'aigua del Roine. Els regants del baix Ter no es tanquen a aquesta proposta, però insisteixen que la seva opció és que no es transvasi ni una sola gota d'aigua del riu.

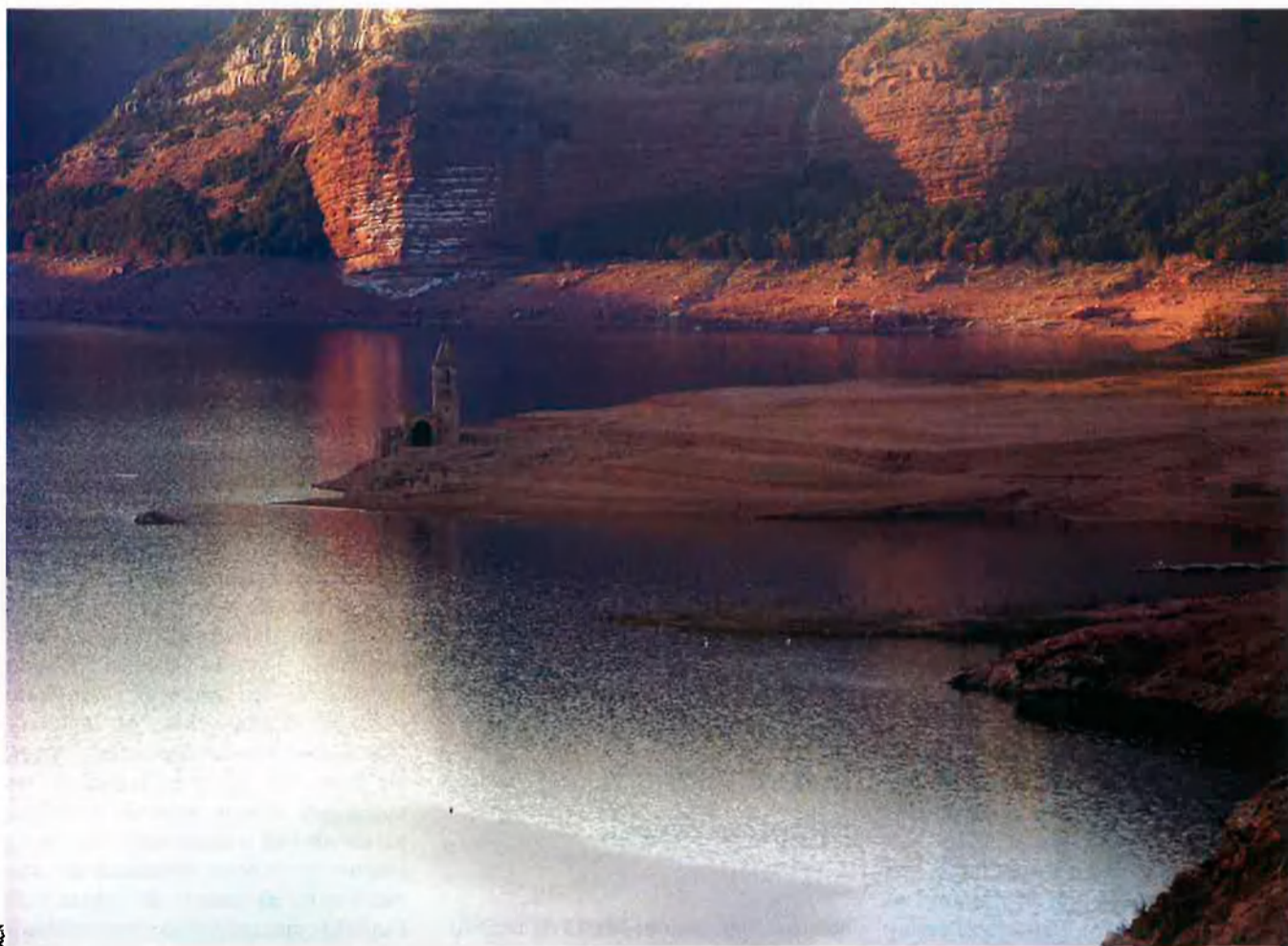
L'abril de l'any passat, coincidint amb la publicació per part del govern català del decret de mesures excepcionals i d'emergència per a la gestió dels recursos hídrics, es va saber que l'Agència Catalana de l'Aigua podria estudiar la viabilitat d'un possible transvasament del riu Segre cap a Barcelona. Hi hauria diverses alternatives, com ara una

Sequera al camp valencià i transvasament als estatuts

A diferència de Catalunya, el subministrament urbà d'aigua al País Valencià el 2008 està assegurat. Les reserves dels embassaments hi han crescut notablement després de tres anys de sequera. Però enguany els agricultors tornaran a viure la tensió causada pel fet de tenir l'aixeta regulada. Segons els càlculs de la confederació hidrogràfica del Xúquer, els treballadors del camp de València tot just podran disposar del 50% de l'aigua d'un any sense talls, el mateix percentatge que els regants del Túria. A Alacant, la situació dels agricultors és més complicada, perquè les reserves procedents del Segura es troben sota mínims. En canvi, a Castelló, no s'hi preveuen restriccions per al camp,

tot i que a partir del mes entrant, quan se sàpiga el balanç de la pluja de l'hivern, podria rebaixar-se l'estat de les reserves, cosa que tindria conseqüències en la disponibilitat d'aigua. Si bé la Generalitat valenciana ha invertit en projectes de depuració i reutilització, insisteix a reivindicar el transvasament de l'Ebre com a solució màgica de tots els problemes de subministrament. Una aposta que ha dividit els comitès de direcció regionals del PP. Els aragonesos han ratificat l'oposició al transvasament de l'Ebre, i critiquen durament que el president valencià, Francisco Camps, doni per fet que el programa electoral del PP inclourà el transvasament. De fet, les primeres directrius que ha donat Mariano Rajoy

van en la línia de "dur l'aigua des d'on en sobri cap allà on se'n necessita, sempre tenint en compte la prioritat de la conca que cedeix l'aigua". Els populars aragonesos podrien cedir a un hipotètic transvasament, sempre que no s'emporti ni una gota d'aigua d'Aragó. S'escuden en el seu Estatut, que estableix una reserva d'aigua de 6.550 hm³ "per a ús exclusiu dels aragonesos", i permet a aquest territori de fer un "informe preceptiu" per a qualsevol transferència d'aigües que afecti el seu territori. Per una altra banda, l'Estatut valencià reconeix el dret de redistribució dels excedents d'aigua de conques sobrants atenent els criteris de sostenibilitat i d'acord amb les lleis estatals. A Catalunya, l'Estatut estableix

ACN

La majoria d'embassaments catalans, com el de Sau, tenen les reserves sota mínims. Ja hi ha tres conques en fase d'excepcionalitat II.

que "la Generalitat ha d'emetre un informe preceptiu per a qualsevol proposta de transvasament de conques que impliqui la modificació dels recursos hídrics del seu àmbit territorial" i li permet de participar "en la planificació hidrològica dels recursos hídrics i dels aprofitaments hidràulics que passin per Catalunya o que hi fineixin, provinents de territoris de fora de l'àmbit estatal espanyol". L'executiu espanyol de Zapatero no preveu la possibilitat d'un transvasament de l'Ebre cap a territoris amb dificultats de subministrament, i aposta per mesures com ara la reducció de les pèrdues d'aigua, l'ús racional, el canvi del reg tradicional a doll pel de goteig, i la regulació del sector immobiliari i de l'oci per a evitar el malbaratament d'aquest recurs.

connexió entre el riu Segre a Oliana i el Cardener, que forma part de la conca del Llobregat, sempre mantenint els cabals ambientals dels cursos, o bé construir una canonada que travessés la comarca de l'Anoia. Però aquestes actuacions, fos com fos, no es farien almenys fins d'ací a quinze anys, quan ja no es pogués garantir l'abastament per cap més via. En aquest moment, el departament de Medi Ambient té previstes una trentena d'actuacions per a garantir la disponibilitat d'aigua fins el 2025. Són alternatives al transvasament de l'Ebre a Catalunya, com ara les desaladores del Prat de Llobregat i la que es construirà en algun punt del litoral entre Barcelona i Tarragona.

Amb referència al Segre, aquests darrers dies hi ha hagut polèmica sobre la possibilitat que aquest riu disposi de prou aigua per als regs consolidats de l'Urgell i els nous del Segarra-Garrigues. A parer del director de planifica-

ció de l'Agència Catalana de l'Aigua, de les aportacions del riu Segre aquests vint anys darrers es dedueix que no hi ha prou aigua, perquè l'aportació mitjana del Segre a Oliana és de 938,9 hectòmetres l'any, i durant els últims vint anys, en setze ocasions no ha arribat a la mitjana històrica. Per contra, el Departament d'Agricultura apel·la al Pla Hidrològic de l'Ebre del 1996 i a les seves previsions, suficients pel que fa a garantia de reserves.

Sigui com vulgui, ni les restriccions al consum urbà ni les mesures que es prenguin per fer arribar aigua a Barcelona pel mitjà que sigui no poden preveure què passarà a partir del juny del 2008, quan podria haver-hi restricció del consum domèstic. Que es tanquin les aixetes a casa dependrà de les nevades i les pluges que puguin arribar.

Gemma Aguilera